

Kuva: Maarit Kytöharju, Fimic

PEKKA JALKANEN

Kanteleseptetto

konserttikanteleelle, cembalolle, huilulle ja jousikvartetille
(1987)

Kantele Septet

for concert kantele, harpsichord, flute and string quartet

M093

PEKKA JALKANEN

Kanteleseptetto

konserttikanteleelle, cembalolle, huilulle ja jousikvartetille
(1987)

Kantele Septet

for concert kantele, harpsichord, flute and string quartet

KANTELESEPTETTO (1987) konserttikanteleelle, cembalolle, huilulle ja jousikvartetille syntyi Kanteleliitto r.y:n tilauksesta 1987. Teos alkaa kanteleen ohuin sammutetun sävelin, ja tihenee vähitellen soittimiston koko alueen käsittäväksi sointikentäksi. Jousten, flageolettien ja huilun utuisten ääri viivojen alla helisee kanteleen ja cembalon kirkas virta. Väri-
käs kudus tuntuu sekä etenevän että jäävän paikallaan; minimalistinen toistoisuus hävittää hetkeksi kellon aikaan sidotun ajantajun. Teoksen tunnelman ja rakenteen pohjana on antiikin kreikkalainen asteikko c-des-f-ges-as-bb.

Pekka Jalkanen

The KANTELE SEPTET (1987) for concert kantele, harpsichord, flute and string quartet was written to a commission from the Finnish Kantele Association. The work opens with thin muted notes on the kantele and gradually evolves into a field involving the entire compass of all the instruments in the ensemble. The crystal-clear stream of the kantele and the harpsichord scintillates underneath the mist of the string flageolets and the flute. The colourful texture seems to move and to stand still at the same time; for a moment, the Minimalist repetition dispels the sense of time as we know it. The mood and structure of the work is based on the ancient Greek mode C—Db—F—Gb—Ab—Bb.

Pekka Jalkanen

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

PEKKA JALKANEN (s. 5.9.1945 Rautalampi) opiskeli musiikkitiedettä Helsingin yliopistossa, jossa hän väitteli tohtoriksi etnomusikologisella tutkimuksellaan 1920-luvun jazzkulttuurista (*Alaska, Bombay ja Billy Boy* 1989). Samalla hän opiskeli sävellystä Erkki Salmenhaaran johdolla. Jalkanen on toiminut mm. Yleisradion musiikki-toimittajana, musiikinopettajana, kuoronjohtajana (Pohjalaisten Osakuntien Laulajat 1982–87), vuodesta 1989 opettajana Sibelius-Akatemian kansanmusiikki-osastossa ja vuodesta 1991 musiikkitieteen dosenttina Tampereen yliopistossa. Säveltäjänä hän nousi esiin 1980-luvulla lukuisten sävellyskilpailuvoittojensa ansiosta.

Jalkanen on säveltänyt kaksi oopperaa, teoksia erilaisille kamarikokoonpanoille ja kuoroille, filmimusiikkia ja lastenmusiikkia. Hän on hyödyntänyt erilaisia etnisiä ja kansanomaisia alakulttuureja, mm. karjalaista ja inkeriläistä muinaismusiikkia, Andien musiikkia ja mustalaismusiikkia, ja on yltänyt yhtä eheällä tavalla omaa sävelkieltään palveleviin tuloksiin kuin Erik Bergman. Repetitiivisyys, tonaalisuus ja kenttäteknikka yhdistävät Jalkasen virolaisiin nykysäveltäjiin, Arvo Pärtin, Lepo Sumeran ja Veljo Tormisin minimalismiin. Jalkasen tonaalisuus ei muodostu kolmisoinnuista, vaan pitkään pysyvistä keskussävelistä sekä diatonisista kolmi-seitsensäveliköistä esim. tyyppiä e-f-a-h-c. Tällainen uusmodaalisuus on luontunut myös lapsille kirjoitettuihin teoksiin – laajimpina niistä Oiva Paloheimon romaaniin pohjautuva ooppera *Tirlittan* (1986) sekä musiikkisatu *Oi ihana Panama* (Janosch, 1989).

Jousiorkesteriteoksessa *Viron orja* (1980) lähtökohtana oleva aiolinen runosävelmä viedään kaanoniin, joka välittömästi tihenee repetitiiviseksi kentäksi. Teos edustaa muutoinkin Jalkasen tuotantoa. Lähimmäs minimalismia Jalkanen on edennyt *I. jousikvartetossaan* (1981), jota pidetään suomalaisen minimalismin pioneeriteoksena. *Hallassa*, sarjassa jousiorkesterille (1980) kenttäteknikka johtaa vieläkin puhtaammin sointiin perustuviin, pilvimäisiin flageolettikudoksiin. Jalkasen repetitiivisyyden lähin vertailukohde löytyy uudesta virolaisesta musiikista. Varsinkin kun heläjävä kenttä on luotu kanteleella – joka esiintyy useissa hänen teoksissaan – toistoinen mollimaisema assosioituu Arvo Pärtin tintinnabuli-sointiin. (*Kanteleseptetto* 1987, *Orjankukka* 1989, *Toccat* 1992, *Siemen* 1993). Kiinnostus suomen-sukuisten kansojen kulttuureihin näkyy Jalkasen vokaalisävellysten tekstivalinnoissa, esim. lapsikuoro-teoksissa *Vägehens otetut neidizet* (Ogoi Meäränen, 1982) ja *Piika Pikkarainen* (1985). Niin silmiinpistävä kuin tämäntyyppisten aiheiden käyttö onkin, valtaosa Jalkasen tuotannosta – esim. oboekonsertto (1982), kitarakonsertto (1988), jousisinfonia *Angelus Mundi* (1988), ooppera *Seitsemän huivia* (Vesa-Tapio Valo, 1990) – jää tämän linjan ulkopuolelle. Kaiken kaikkiaan hänen taustaansa kuvaavat hänen sanansa: ”Lapset ja mustalaiset ovat opettaneet minut säveltämään”.

Mikko Heiniö

PEKKA JALKANEN (b. Rautalampi, September 5, 1945) studied musicology at the University of Helsinki, gaining a doctorate with his ethnomusicological study of the jazz culture of the 1920s (*Alaska, Bombay ja Billy Boy*, 1989). He also studied composition with Erkki Salmenhaara. Jalkanen has been employed as a music editor with the Finnish Broadcasting Company, a choir conductor (the POL student choir, 1982–87) and as teacher at the folk music department of the Sibelius Academy (1989–) and lecturer in musicology at the University of Tampere (1991–). The first prizes he won in several composition competitions in the 1980s established his reputation as a composer.

Jalkanen has written two operas, works for various chamber ensembles and for choirs, music for films and for children. He has drawn upon various ethnic and popular sub-cultures such as the ancient music of the Karelians and the Ingrians, the music of the Andes and Gipsy music. He has fused these elements integrally into his own idiom quite as effectively as Erik Bergman has done. Repetitiveness, tonality and field techniques link Jalkanen with certain Estonian contemporary composers, notably Arvo Pärt, Lepo Sumera and Veljo Tormis. With Jalkanen, tonality consists of persistent root notes and diatonic scales of three to seven notes (e.g. E–F–A–B–C) rather than triads. This kind of neo-modality has worked well in works written for children, the most extensive of which is the opera *Tirlittan* (1986), based on Oiva Paloheimo's eponymous novel, and the musical fairy tale *Oi ihana Panama* to a text by Janosch ('O lovely Panama', 1989).

Viron orja 'The Serf of Viro', 1980 for string orchestra is based on a runo tune in the Aeolian mode. It is treated canonically and rapidly expanded into repetitive fields. This work is representative of Jalkanen's output in general. He came closer to Minimalism in his First String Quartet (1981), considered a pioneering effort in Finnish Minimalism. In *Halla* ('Frost', 1980), a suite for string orchestra, the field technique produces even more purely sound-oriented, cloud-like structures composed of flageolets. The closest comparison for Jalkanen's repetitiveness can be found in Estonian contemporary music, particularly since Jalkanen often uses the Finnish kantele to create the scintillating field, associating the repetitive minor-key atmosphere with the tintinnabuli of Arvo Pärt; cf. the Kantele Septet (1987), *Orjankukka* ('Wild rose', 1989), *Toccat* (1992), *Siemen* ('Seed', 1993). Jalkanen's interest in the culture of other Fenno-Ugric peoples is evident in the texts he has selected for his vocal works, as in the works for children's choir entitled *Vägehens otetut neidizet* ('The Abduction', text by Ogoi Meäränen, 1982) and *Piika Pikkarainen* ('The Little Lass', 1985). However, despite the importance of this source of inspiration, the major part of Jalkanen's output – including the Oboe Concerto (1982), the Guitar Concerto (1988), the string symphony *Angelus mundi* (1988), the opera *Seitsemän huivia* 'The seven veils', text by Vesa-Tapio Valo, 1990) – have nothing to do with it. He has summarized his background well in saying: "Children and Gipsies taught me how to write music."

Mikko Heiniö

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

KANTELESEPTETTO

PEKKA JALKANEN (1987)
accelerando

1 $\bullet \sim 80$ senza tempo

Flauto

Kantele

misterioso

$D_b E_b = F G_b A_b B_b$

mf p mp gl. < > p p~mp mp cresc.

Cembalo

8'

Violino 1

Violino 2

Viola

Violoncello

$\bullet \sim 80$ senza tempo

accelerando

5 $\bullet \sim 120$ l'istesso tempo

laissez vibrer

poco a poco

3

3

3

3

3

5

8'

5 $\bullet \sim 120$ l'istesso tempo

pizz. *mp*

pizz. *mp*

pizz. *mp*

pizz. *mp*

9 *accelerando* *poco*

9 *accelerando* *poco*

14 *a* *poco*

14 *a* *poco*

19

8va -
mp
simile
f

Detailed description: This system contains measures 19, 20, and 21. The vocal line (top staff) begins with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5, then a half note D5. Dynamics include *mp*. The piano accompaniment (middle and bottom staves) features a bass line with eighth notes and a treble line with chords and triplets. A forte (*f*) dynamic is marked at the start of measure 19. An 8va - instruction is above the piano part in measure 20. A *simile* instruction is above the piano part in measure 21.

19

mp
mf
pizz.
mf
mf
mf

Detailed description: This system contains measures 19, 20, and 21. The vocal line (top staff) continues with quarter notes D5, E5, F5, and G5, then a half note A5. Dynamics include *mp*, *mf*, and *pizz.*. The piano accompaniment (middle and bottom staves) features chords and moving lines. Dynamics include *mf* and *pizz.*.

22

mf
p
p
p

Detailed description: This system contains measures 22, 23, and 24. The vocal line (top staff) features a melodic line with slurs and dynamics *mf* and *p*. The piano accompaniment (middle and bottom staves) includes triplets and chords. Dynamics include *p*.

22

pizz.
mf
pizz.
mf
pizz.
mf
cresc.
cresc.
cresc.

Detailed description: This system contains measures 22, 23, and 24. The vocal line (top staff) features a melodic line with slurs and dynamics *mf* and *cresc.*. The piano accompaniment (middle and bottom staves) includes chords and moving lines. Dynamics include *pizz.*, *mf*, and *cresc.*.

26 *energico molto*

mp p mp

26 *energico molto*

mp mp

30

p mp p mp p mf f mf~f

30

mf mp mf mp